

Sommeruniversitet

4. august 2014

Danskfaget og de Forenklede Fælles Mål

Lektor, ph.d. Jeppe Bundsgaard

Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU)/Aarhus Universitet

Slides på www.jeppe.bundsgaard.net

Portal om Forenklede Fælles Mål

- ffm.emu.dk

Stil spørgsmål!

- Gå ind på www.it-didaktik.dk/fm og skriv spørgsmål
- Opret en bruger (brugernavn, e-mail, kodeord) for at stemme spørgsmål op.

Fælles Mål i dansk

- Jeppe Bundsgaard har deltaget i arbejdet med at udarbejde forenklede Fælles Mål til dansk. Med disse nye mål er danskfaget blevet kompetencebeskrevet. Det vil sige at der er fokus på at eleverne bliver i stand til at håndtere udfordringer i situationer. I foredraget kommer Jeppe Bundsgaard nærmere ind på hvad tankerne bag de nye mål er, og han giver bud på hvordan målene kan læses på kryds og tværs, hvordan man kan planlægge med de nye mål og hvordan man kan arbejde med differentiering med de nye mål.

Kompetenceorienteret

- Viden omfatter faktisk viden, teoretisk og begrebslig viden, procedure- eller principviden og praksisviden
- Færdigheder omfatter brug af tilegnet viden og knowhow til udførelse af opgaver og opgaveløsning
- Kompetencer omfatter brug af viden og færdigheder (personligt, socialt og metodisk), herunder kompetencen til at kunne reflektere over viden og færdigheder

Foki

- Normalmål
- Opmærksomhedspunkter
- Trinmål for 2., 4., 6. og 9. klasse
- Sproglig dimension (DsA, læsning i fagene)
- It-kompetencer
- Innovation og entreprenørskab

Hvad er danskfaget(s indhold)?

- Hvad kan danskfaget bidrage med?
 - Hvilke tilgange og vidensområder er udviklet inden for danskfaget, som kan støtte eleverne i at udvikle deres kompetencer
- Eller sagt på en anden måde:
 - Hvordan kan dansk bidrage til at eleverne udvikler af kompetencer der er relevante i livet som borger, æstetiker, forbruger, menneske, arbejder, studerende?

Et første bud

- Kompetenceområder:
 - Eksistens og identitet
 - Skabe
 - Recipere
 - Kommunikere
 - Undersøge

Og mere genkendeligt...

- Læsning
- Fremstilling
- Fortolkning
- Kommunikation
- Og undersøge integreret i disse fire

En matrix

Boks 1: Matrix for forenkjede Fælles Mål (se endvidere eksempel i matematik, side 11)

Kompetenceområde	Overordnet Kompetencemål	Mål 1		Mål 2		Mål 3		Mål 4		Mål n	
		f	v	f	v	f	v	f	v	f	v
1		f	v	f	v	f	v	f	v	f	v
2		f	v	f	v	f	v	f	v	f	v
3		f	v	f	v	f	V	f	v	f	v
4		f	v	f	v	f	V	f	v	f	v

Kompetencemål (fremstilling)

1.-2. klasse

Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i nære og velkendte situationer

3.-4. klasse

Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i velkendte faglige situationer

5.-6. klasse

Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i formelle situationer

7.-9. klasse

Eleven kan udtrykke sig forståeligt, klart og varieret i skrift, tale, lyd og billede i en form der passer til genre og situation

En proces

Planlæg

Håndskrift og layout

Forbered

Forberedelse

Fremstil

Fremstilling

Responder

Respons

Læs korrektur

Korrektur

Præsenter og evaluer

Præsentation og evaluering

Sammenhængende „bånd“

Planlægning		Forberedelse		Fremstilling		Respons		Korrektur		Præsentation og evaluering	
Eleven kan selvstændigt formulere en afgrænset opgave	Eleven har viden om opgave- og problemformulering	Eleven kan indsamle oplysninger og disponere indholdet	Eleven har viden om spørgeteknikker og observationsmetoder	Eleven kan udarbejde reflekterende og argumenterende tekster	Eleven har viden om samspil mellem sprogets form, indhold og funktion	Eleven kan respondere på argumentations- og fremstillingsformer	Eleven har viden om argumentations- og fremstillingsformer	Elever kan registrere og korrigere egne og andres fejl	Eleven har viden om sproglig korrekthed	Eleven kan layoute tekster, så det fremmer kommunikationen	Eleven har viden om formidlingsformer
Eleven kan organisere samarbejde om fremstilling	Eleven har viden om produktionsplanlægning, roller, faser, opgavetyper og deadlines	Eleven kan forberede større multimodale produktioner	Eleven har viden om research, optagelse og skitser	Eleven kan fremstille større multimodale produktioner	Eleven har viden om virkemidler, grafisk design og efterproduktion	Eleven kan respondere på sproglig stil	Eleven har viden om sproglig stil	Eleven kan korrigere teksters layout	Eleven har viden om metoder til layout af forskellige genrer	Eleven kan lancere større multimodale produktioner	Eleven har viden om PR og lancering

Dansk er et læse-fag – i bred forstand

- Andre fag kigger *igennem* teksten på indholdet
- Dansk kigger *på* teksten for at komme bag om indholdet

Kompetencemål - læsning

1.-2. klasse

Eleven kan læse enkle tekster sikkert og bruge dem i hverdagssammenhænge

3.-4. klasse

Eleven kan læse multimodale tekster med henblik på oplevelse og faglig viden

5.-6. klasse

Eleven kan læse og forholde sig til tekster i faglige og offentlige sammenhænge

7.-9. klasse

Eleven kan styre og regulere sin læseproces og diskutere teksters betydning i sammenhænge

Læse-faser

Find tekst

Forberedelse af læsning

Afkodning (Læsning)

Sprogforståelse (Forståelse)

Tekstforståelse (Sammenfatning)

Sammenhæng

Find tekst – en „ny“ søjle

Eleven kan vælge en tekst ud fra et mindre udvalg

Eleven har viden om teksters sværhedsgrad

Eleven kan finde tekster ved at navigere på alderstilpassede hjemmesider

Eleven har viden om sideopbygning på hjemmesider

Eleven kan navigere ud fra søgespørgsmål på alderssvarende hjemmesider og på biblioteket

Eleven har viden om hjemmesiders struktur

Eleven kan vurdere hjemmesiders relevans i forhold til søgespørgsmål

Eleven har viden om enkle kildekritiske metoder på internettet

Eleven kan vurdere relevans af søgeresultater på søgeresultatsider

Eleven har viden om søgerelaterede læsestrategier

Eleven kan gennemføre billed- og fuldtekstsøgning

Eleven har viden om teknikker til billed- og fuldtekstsøgning

Eleven kan kildekritisk vurdere bruger- og ekspertproduceret indhold

Eleven har viden om afsenderforhold og genrer på internettet

Eleven kan planlægge og gennemføre faser i informationssøgning

Eleven har viden om faser i informationssøgning

Eleven kan gennemføre målrettet og kritisk informationssøgning

Eleven har viden om kildekritisk søgning

Læsning i indskolingen (2. klasse)

Læsning og fremstilling hører sammen

Finde tekst		Forberedelse		Afkodning		Sprogforståelse		Tekstforståelse		Sammenhæng	
Eleven kan vælge en tekst ud fra et mindre udvalg	Eleven har viden om teksters sværhedsgrad	Eleven kan forberede læsning gennem samtale i klassen	Eleven har viden om måder til at skabe forforståelse	Eleven kan læse ord i tekster til klasstrinnet sikkert	Eleven har viden om bogstavernes kontekstbetingede udtaler	Eleven kan identificere ukendte ord i tekst og tale	Eleven har viden om ord og udtryk i instruktioner og opgaver	Eleven kan gengive hovedindholdet af tekster til klasstrinnet	Eleven har viden om fortællende og informerende teksters struktur	Eleven kan forbinde tekstens emne med egen viden, erfaring og ideer	Eleven har viden om samspil mellem tekst og læser
Eleven kan finde tekster ved at navigere på alderstilpassede hjemmesider	Eleven har viden om sideopbygning på hjemmesider	Eleven kan anvende enkle förlæsestrategier	Eleven har viden om enkle förlæsestrategier		Eleven har viden om stavemåde og betydning af ord i tekster til klasstrinnet	Eleven kan forstå betydningen af indholdsord i konteksten	Eleven har viden om forskelle og ligheder i ords betydning.	Eleven kan kombinere tekst og baggrundsviden til at skabe sammenhængende forståelse	Eleven har viden om samspillet mellem tekstens informationer og læserens viden	Eleven kan forholde sig til tekstens emne	Eleven har viden om enkle refleksions-spørgsmål
Håndskrift og layout		Forberedelse		Fremstilling		Respons		Korrektur		Præsentation og evaluering	
Eleven kan skrive små og store bogstaver i håndskrift og på tastatur	Eleven har viden om bogstavets skriveveje og tastaturets opbygning	Eleven kan formulere undrespørgsmål	Eleven har viden om enkle ideudviklingsmetoder	Eleven kan udarbejde enkle tekster med billeder og skrift	Eleven har viden om sprogets opbygning i ord og sætninger og om sammenhæng mellem skrift og billede	Eleven kan samtale om budskabet i en produktion	Eleven har viden om produktets budskab	Eleven kan stave lette ord	Eleven har viden om bogstavlydforbindelser	Eleven kan præsentere sit produkt i nære sammenhæng	Eleven har viden om enkle præsentationsformer
Eleven kan bruge enkle funktioner i tekstbehandling	Eleven har viden om formateringsfunktioner	Eleven kan bruge enkle skabeloner til at strukturere sit stof	Eleven har viden om enkel disposition	Eleven kan udarbejde enkle tekster med titel, start, midte og slutning	Eleven har viden om genretræk ved enkle fortællende og informerende tekster	Eleven kan bruge skabeloner i respons	Eleven har viden om tekststruktur.	Eleven kan stave til almindelige ord	Eleven har viden om lydrette og ikke-lydrette ords stavemåder	Eleven kan evaluere enkle fremstillingsprocesser	Eleven har viden om enkle vurderingskriterier

Kommunikation

Dialog

Krop og drama

It og kommunikation

Sprog og kultur

Sproglig bevidsthed

Sproglig bevidsthed

Eleven kan samtale om, hvad vi bruger sproget til

Eleven har viden om måder vi handler på gennem sprog

Eleven kan iagttage, at sprog bruges forskelligt afhængigt af situationen

Eleven har viden om træk ved sprog i forskellige sammenhænge

Eleven kan iagttage forskelle på talt sprog, skrevet sprog og andre modaliteter

Eleven har viden om kendetegn ved tale, skrift samt ved visuelle og auditive modaliteter

Eleven kan iagttage ord, begreber og sætninger i fagsprog

Eleven har viden om ord, begreber og sætningsgrammatik i fagsprog

Eleven kan trække tråde fra et sprog til et andet

Eleven har viden om sprogets historie og sprogfamilier

Eleven kan iagttage en kommunikationssituation

Eleven har viden om kommunikationsmodeller

Eleven kan iagttage udtryk for holdninger i sprog

Eleven har viden om sproglig modalitet

Eleven kan iagttage, hvordan vi danner forestillinger om verden med ord og sprog

Eleven har viden om nuancer i sproget og sprogets virkning

Eleven kan karakterisere og diskutere sprog i forskellige situationer

Eleven har viden om sprog og sprogbrug, sprogets variation og forskellige funktion

Kommunikations-„Slut“-mål

Dialog		Krop og drama		It og kommunikation		Sprog og kultur		Sproglig bevidsthed	
Eleven kan deltage aktivt, åbent og analytisk i dialog	Eleven har viden om demokratisk dialog	Eleven kan analysere eget og andres kropssprog	Eleven har viden om sammenhæng mellem situation, kultur og kropssprog	Eleven kan diskutere betydningen af digitale kommunikationsteknologier for eget liv og fællesskab	Eleven har viden om sammenhængen mellem digitale teknologier og kommunikation	Eleven kan kommunikere aktivt i forskellige sproglige og kulturelle situationer i en globaliseret verden	Eleven har viden om sammenhæng mellem situation, kultur og sprog	Eleven kan karakterisere og diskutere sprog i forskellige situationer	Eleven har viden om sprog og sprogbrug, sprogets variation og forskellige funktioner

Fortolkning - kompetencemål

1.-2. klasse

Eleven kan forholde sig til velkendte temaer gennem samtale om litteratur og andre æstetiske tekster

3.-4. klasse

Eleven kan forholde sig til velkendte temaer i eget og andres liv gennem undersøgelse af litteratur og andre æstetiske tekster

5.-6. klasse

Eleven kan forholde sig til almene temaer gennem systematisk undersøgelse af litteratur og andre æstetiske tekster

7.-9. klasse

Eleven kan forholde sig til kultur, identitet og sprog gennem systematisk undersøgelse og diskussion af litteratur og andre æstetiske tekster

Fortolkning

Oplevelse og indlevelse

Undersøgelse

Fortolkning

Vurdering

Perspektivering

Litteratur i perspektiv!

Eleven kan sætte tekstens tema i relation til andres liv

Eleven har viden om måder til at sammenligne litteratur og andre æstetiske tekster til egne oplevelser

Eleven kan sætte tekstens tema i relation til andres liv

Eleven har viden om måder til at sammenligne litteratur og andre æstetiske tekster til andres liv

Eleven kan sætte teksters tema ind i et tidsperspektiv

Eleven har viden om måder til at sætte tekster i et tidsperspektiv

Eleven kan sætte tekster i forhold til forfatterskabers særpræg

Eleven har viden om enkelte forfatterskaber

Eleven kan sætte teksten i forhold til andre værker

Eleven har viden om intertekstualitet

Eleven kan sætte det læste i forhold til tekstens samtid

Eleven har viden om udvalgte historiske og kulturelle litterære perioder

Eleven kan sætte teksten i relation til aktuelle problemstillinger

Eleven har viden om metoder til at sætte tekster i relation til aktuelle problemstillinger

Eleven kan sætte tekster i perspektiv til litterær og kulturel tradition og udvikling

Eleven har viden om kulturelle og litterære perioder

Eleven kan sætte tekster i relation til mulige fremtidsperspektiver

Eleven har viden om metoder til at sætte tekster i relation til mulige fremtidsperspektiver

Summe

- Hvordan kommer vi tættere på de nye mål?
- Hvad bliver svært at arbejde med?
- Hvordan skaber vi et fælles fokus på at komme ind under huden på de forenklede Fælles Mål?
- Skriv spørgsmål og kommentarer på www.it-didaktik.dk/fm

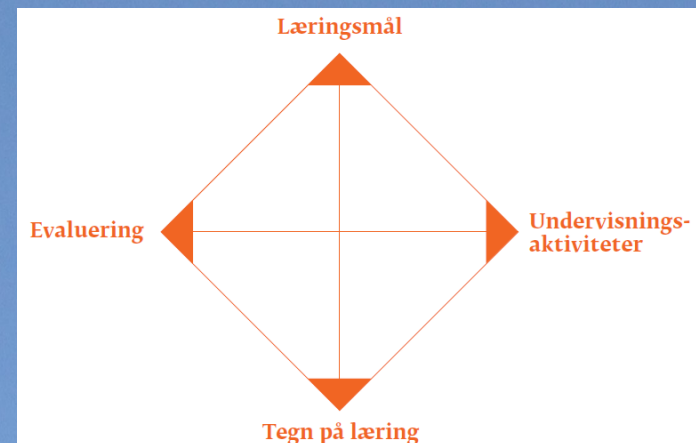
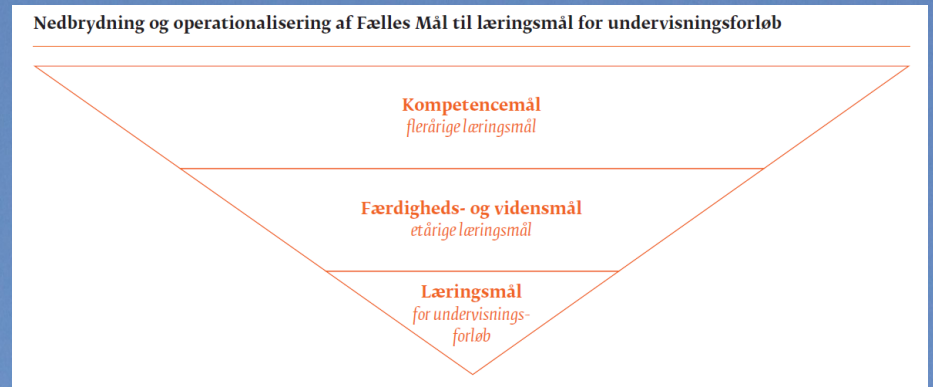
Undervis med de nye mål

- 1) Planlægning
- 2) Gennemførelse
- 3) Evaluering

1. Planlægning

- Omsætning til konkrete læringsmål for undervisningsforløb
 - Hvad er det nye, eleverne skal lære? Hvad skal eleverne kunne og vide ved afslutningen af et undervisningsforløb?
- Valg af undervisningsaktiviteter
 - Hvilke undervisningsaktiviteter fremmer elevernes læring?
- Tegn på læring
 - Hvad viser, at eleverne har nået læringsmålene?
- Evaluering
 - Hvor befinder eleverne sig i forhold til de nedbrudte mål?

Eksempel: It og kommunikation på mellemtrinnet

- Eleverne bruger sms, Facebook, Instagram, Snapchat, spil-apps med chat osv. osv.
- De ryger i totterne på hinanden og er meget dårlige til at løse konflikterne.
- Der arbejdes videre med:
 - „Elevne kan begå sig i et virtuelt univers og Eleven kan forholde sig bevidst til konsekvenserne af sin færden på internettet“ (1. og 2. trin, 4. klasse)
- Der er fokus på:
 - „Eleven kan vurdere konsekvensen af ytringer på internettet. Eleven har viden om muligheder og faldgruber for kommunikation på internettet“ (1. trin, 6. klasse) og
 - „Eleven kan iagttage en kommunikationssituation. Eleven har viden om kommunikationsmodeller“ (Sproglig opmærksomhed, 2. trin, 6. klasse)

Fra Fælles mål til konkrete mål

- Eleverne kan beskrive kommunikationssituationen i online kommunikation mellem venner og bekendte
- Eleverne kan sætte sig ind „den anden part“ i kommunikationen (hvad kan hun mene med dette, hvordan kan han opfatte dette?)

Undervisningsaktiviteter

- Foregående forløb
 - Eleverne har løst en opgave (bygge en bygning i MineCraft, designe en plakat om skolefesten, planlægge en klassefest) i samarbejde fire og fire kun med kommunikation per skrift
- Læreren bruger efterfølgende uddrag af kommunikationen som udgangspunkt for elevernes analyser af samtalerne og deres konsekvenser for deltagerne
 - En anden gruppe (end den der var (på vej) i konflikt) analyserer og beskriver hvordan deltagerne kan have misforstået/skabt konflikt
 - Gruppen kommer med forslag til hvordan konflikten kunne være løst.
- Klassen taler om og tegner kommunikationssituationer i ansigtsløs kommunikation
 - Herunder betydningen af at tage andre på billeder, tage billeder uden tilladelse, åbne og lukkede fora, muligheden for at lukkede fora alligevel bliver åbne osv.

Tegn på opnåelse af læringsmål

- Eleverne kan formulere hvordan en „modpart“ kan have opfattet et udsagn
- Eleverne kan diskutere fordele og ulemper ved at kommunikere ansigtsløst i forskellige situationer
- Eleverne løser konflikter før de opstår for sig selv og andre

Evaluering

- Eleverne samarbejder igen om produktion online.
- Eleverne skriver efterfølgende om konflikter de (ikke) er kommet i.

2. Gennemførelse

- Læringsmål for undervisningsforløb
 - Hvordan tydeliggøres læringsmålene for eleverne?
- Undervisningsaktiviteter
 - Hvordan skabes passende læringsudfordringer? Hvordan stilladseres, varieres og sprogliggøres elevernes læring?
- Tegn på læring
 - Elevernes læring kan vise behov for op- og nedjustering af læringsmål.
- Evaluering
 - Hvordan gives løbende feedback til eleverne?

3. Evaluering

- Evaluering

- „Elevernes præsentationer kan danne grundlag for både feedback til eleverne om, hvad de kan gøre for at udvikle sig fortsat i retning af læringsmålene og for at planlægge den kommende undervisning.“
- Målene nås sjældent!
 - Derfor er det ikke en god ide at evaluere „Kan/kan ikke“.
- Målene nås i nogle sammenhænge (aktionsradius)
 - Fx: „Nu kan du give respons på teksters formål, når du selv har arbejdet på et tilsvarende formål. Nu skal vi arbejde med forskellige formål og sætte os ind i den andens formål når vi giver respons.“

Summe

- Hvordan arbejder vi sammen om at undervise målstyret?
- Skriv spørgsmål og kommentarer på www.it-didaktik.dk/fm